

20.07x25.32	1	55 עמוד	הד החי ננך	08/11/2016	55886049-5
מכללת שנק - 1988					

שוברים שגרה

נאוה דקל ורפי קוץ

כשבגרוש היה חור במטפחת היה צחור

התערוכה "צחור המטפחת", מוזיאון ארץ-ישראל, תל אביב

פעם, כשהמורה הייתה אומרת "כתיאבון", כל אחת ואחד מהתלמידים היו מוציאים את המפית, בדרך כלל מגוהצת, מניחים עליה את הכריך והתפוח וכולם היו אוכלים יחד את ארוחת העשר שהביאו מהבית. אל הרגעים הנוסטלגיים האלה מחזירה אותנו התערוכה "צחור המטפחת" במוזיאון ארץ-ישראל בתל אביב. מפות, מפיות וממחטות מוצגות בתערוכה שנפתחה לרגל שבוע האזור 2016 ביוזמת מכון שנק לתיעוד וחקר העיצוב בישראל. הן יוצרו במפעל "הדי-אר", מפעל משפחתי שסטינה ורצלבסקי פתחה בביתה בסוף שנות השלושים. בהמשך הוא התפתח ויוצרו בו מאות דגמים. את האיוורים על המפות והמפיות הזמינו בעלי המפעל מאומנים.

חמישים הדגמים המוצגים בתערוכה ממחישים לצופה בצבעים את החיים בארץ משנות הארבעים של המאה הקודמת: איוורים צבאיים המפגינים ניצחון ואחרות של היישוב בארץ – למשל מפת מדינת ישראל בשנות החמישים משרטטת את הקו הירוק ולצדה לוח הניצחון משנת 1967 ומפת שולחן של ערי ישראל. סדרת חגים – פורים, ט"ז בשבט, ל"ג בעומר – מלמדת אותנו איך חגגו את החגים בשנות המדינה הראשונות. הילדים והילדות המאוררים על המפיות מסודרים, מסורקים, נקיים ולבושים בבגדים מגוונים. הם מטיילים, רוכבים על אופניים בנוף פסטורלי, קופצים בחבל בגינה ויושבים ליד שולחן האוכל בקבלת שבת. החיים בבית ובחוץ נראים שמחים, מאורגנים ושלוים.

האוצרים של התערוכה, יובל סער וכנרת רוזנבלום, ביקשו מחמישה מאיירים לעצב מפיות אוכל "עכשוויות". האיוורים החדשים מבטאים את אורח החיים המודרני, למשל ילדים אוכלים סושי בעזרת מקלות אכילה. לא רק נוסטלגיה מעוררת המפות והמפיות בתערוכה "צחור המטפחת". הן גם ממחישות לנו בצורה ויזואלית את אורח החיים בארץ במאה הקודמת ומלמדות אותנו על השינויים שעברו התרבות, חיי הילדים והמבוגרים ומנהגי האכילה שלנו. למורים שבינינו התערוכה יכולה לעורר שיה עם תלמידים על נושאים מהמציאות היום יומית של חייהם, כגון הרגלי הביילוי שלהם, תרבות המסכים, דפוסים של משפחות שונות ותפקידים מגדריים.

